

Nederlands populair in Oostblok

Steeds meer universiteiten in Oost- en Midden-Europa hebben Neerlandistiek de afgelopen jaren opgenomen in hun aanbod. De Nederlandse taal verheft zich in Centraal-Europa duidelijk boven het niveau van curiositeit.

ERWIN TUIL

Als jongste succes kan de Comenius Universiteit in de Slowaakse hoofdstad Bratislava worden genoemd. Vanaf vrijdag is Nederlands een hoofdvak. Met stijgende verbazing zag Abram Muller, docent Nederlands in Bratislava, afgelopen zomer de stapel toelatingsexamens groeien. Voor vijfendertig plaatsen waren 450 gegadigden. De opwaardering van Neerlandistiek betekent dat er een academische graad in behaald kan worden en staat daarmee dan op gelijk niveau met de 'grote' talen als Engels, Duits en Frans.

Een opmerkelijke prestatie, want in tegenstelling tot de grote taalgebieden, heeft Nederland geen prestigieus instituut als een Goethe Instituut of een Institut Français. De ontwikkeling in Bratislava is dan ook vooral te danken aan de inzet van Muller die al jaren, als enige, daar het vak doceert.

Dat studenten in Centraal-Europa kiezen voor een kleine taal als Nederlands, heeft vooral te maken met het imago van Nederland. Het land staat symbool voor tolerantie,

democratie en 'een leuk land waar alles kan en mag'. Daarnaast is Nederland de vijfde investeerder in de regio en dat bedrijfsleven is zichtbaar aanwezig.

Een belangrijke financiële motor achter het succes van Neerlandistiek is de Nederlandse Taalunie (NTU). Deze Nederlands-Vlaamse overheidsinstelling heeft vanaf 1993 een extra financiële injectie gegeven aan de ontwikkeling in Centraal-Europa en Rusland. De NTU werkt uitsluitend op basis van enthousiasme ter plaatse, benadrukt Jacqueline Balteau van de Taalunie: "Op eigen mensen steunen biedt op langere termijn meer perspectieven".

Nederlands werd al in de zeventiende eeuw her en der in de regio bestudeerd door voornamelijk

geestelijken en theologen. De Kareluniversiteit in Praag was in 1921 de eerste instelling die de taal op modern academisch niveau ging doceren. Hoewel de eerste, Praag is zeker niet de grootste met 45 studenten Neerlandistiek. Verreweg de meesten, zo'n 190, zitten in het Poolse Wroclaw. Inmiddels studeren bijna 850 Centraal-Europeaanen Nederlands aan een van de zeventien universiteiten in de regio die het vak aanbieden.

Polen en Hongarije nemen daarbij een bijzondere positie in. Van alle studenten Nederlands in Centraal-Europa, is zo'n 85 procent verbonden aan een van de dertien universiteiten in die twee landen die Nederlands doceren. Wroclaw begon in 1960. Met succes, want sindsdien zijn er nog zes plaatsen bijgekomen, waarvan Wroclaw en Warschau van groot belang zijn. De Boedapester Eötvös Loránt Universiteit, ELTE, is een van de vier universiteiten in de Hongaarse hoofdstad die Nederlands doceert. De staf Neerlandistiek aan de Elte bestaat uit zes man, vijf Hongaren en een Nederlander. Eszter Zelenka, docente taalverwerving, zag zich dit jaar met hetzelfde luxe-probleem geconfronteerd als Muller in Bratislava. De vakgroep kreeg honderd aanmeldingen voor twintig plaatsen.

De toegenomen belangstelling voor Nederlands heeft een aardig neveneffect. Het niveau is zodanig dat er steeds meer vertalingen van literatuur uit de Lage Landen op de markt komt. Het Hongaarse maandblad 'Magyar Lettre' publiceerde in oktober uitstekend vertaald werk van onder meer Cees Nooteboom, Joost Zwagerman,

Anna Enquist en Leon de Winter. Een Hongaars-Nederlands literair weekeinde dat in Boedapest werd gehouden, trok volle zalen.

Ook in Polen zijn neerlandici van cruciaal belang voor vertalingen. De waardering is wederzijds. W. F. Hermans kan niet meer stuk sinds hij indertijd zijn Parijse domicilie verliet om de presentatie bij te wonen van de vertaling van 'De donkere kamer van Damocles'. Zijn overlijden greep de vertaalster zo aan dat ze zorgde voor een driehonderd pagina's tellende speciale editie van een literair blad volledig gewijd aan de schrijver.

De Comenius Universiteit in Bratislava lijkt nu al eenzelfde rol te kunnen gaan vervullen op het gebied van vertalingen. De zojuist aangestelde docent Adam Bzoch heeft onlangs de vertaling afgerond van Anne Franks 'Het Achterhuis', inclusief de recente aanvullingen. Dat vertaalwerk is overigens onbetaald. Bzoch stond daarop omdat de Slowaakse editie voor hem te belangrijk is.

Vertalingen komen voort uit eenzelfde bezieling die kenmerkend is voor het onderwijzend personeel. Het inkomen, ook voor de Nederlandse docenten, is matig en universiteiten in Centraal-Europa worden geconfronteerd met straffe bezuinigingen. Met enige spanning wordt dan ook gewacht op wat er gaat gebeuren als het speerpuntproject van de NTU volgend jaar afloopt. De vrees bestaat dat het wegvallen van die fondsen kan leiden tot een afbraak van wat de afgelopen jaren is opgebouwd.

Erwin Tuil is correspondent voor het Friesch Dagblad in Boedapest

NIETWISLAAD van het NOORDEN

22 november 1996

Nederlands Instituut

GRONINGEN - De Rijksuniversiteit Groningen sticht samen met de universiteiten van Leiden, Amsterdam en Utrecht een Nederlands Instituut in Sint Petersburg. De journalist Alexander Münninghoff, voormalig correspondent in Rusland, wordt hoogstwaarschijnlijk